

V naslednjem prinašamo doslovno poročilo o razpravi v finančnem odseku:

Dne 11. in 12. septembra se je obravnaval v finančnem odseku nameravani vinski davek. Poročevalec je moravski Nemeč Teltšchik. Po uvodnih besedah poročevalca se oglasi prvi slovenski poslanec Jarc, ki izvaja: „Vinogradništvo je najdražja kmetijska panoga. Ze leta 1916 so na Kranjskem natančni računi podali zaključek, da stane hektoliter vina (pridelovanje) 240 K in še več. Pri sedanjih razmerah so stroški pa še mnogo večji. In vendar je vojaška oblast v Istri in na Tirolskem zaplenila vinogradnikom vino in plačevala po 160 K hektoliter. V Ljubljani je vojaška oblast nekaterim trgovcem kar zaplenila vino in ga plačala po 120 K, da so imeli častniki za svojo mizo ceno vino. Letos se obeta posebno slaba vinska letina; vinogradniki ne bodo imeli vina niti za svoje domače potrebe. V teh razmerah ne kaže obtežiti vinogradnikov z novim davkom. Jugoslovanski zastopniki bodo glasovali vsled tega proti vinskemu davku.“

Dalmatincec dr. Dulibič izvaja: „Dalmacija potrebuje za svojo domačo rabo vsaj 40.000 hl vina, kajti vsled pretežne koruzne hrane potrebuje vino. Dalmacija bi po predloženem davčnem načrtu morala plačati vsaj desetino davščine, torej približno 10 milijonov K. To je za ubogo deželo prehujo. Sedanje visoke cene niso pomagale dalmatinskemu vinogradniku. To se lahko spozna iz dejstva, da dvigajo razni kmetovalci iz hranilne svoje vloge. Na Hrvaškem in na Ogrskem kupujejo žito in moko po visokih cenah, dostikrat po 2000 K 100 kg, ker je domača aprovizacija popolnoma nezadostna.“

Tirolski poslanec Guggenberg: „Na Tirolskem so razmere podobne kakor v Dalmaciji. Vinogradniki so večinoma ubožni kmetovalci; vinogradništvo je izpostavljeno mnogim uimam. Vendar, ker država potrebuje sredstev, hoče glasovati za predlagani davek na vino.“

Galicijski tovarnar Kolischer je mnenja, da bodo sedanje visoke vinske cene še dolgo obstajale. V Galiciji se spirit še dolgo ne bo varil, ker krompirja ne bo niti za prehrano zadostovalo; tudi piva ne bo toliko, kakor pred vojno.

Slovenski poslanec Roškar: „Nameravani zakon ima mnogo slabih strani. Takega davka ni mogoče zagovarjati pred ljudstvom. Ako obvelja ta zakon se bo kmalu v vseh takih legah, ki so sposobne za kaj drugega, vinograd opustil. Ta davek zadene najhujše najnižje sloje, pred vsem tudi delavstvo. Ta zakon mora razmere na deželi silovito otežkočiti. Moči, ki bi se zadostno mogle poučiti o stvari, niso doma. V mnogih hišah so same ženske, otroci in pa starci, ki nikakor ne bodo v stanu, v stvar dobiti zadosten pogled, še manj pa zadostiti zahtevam in predpisom tega zakona. Velikanska težkoča bi bila za neizkušene žene, da priglase pravočasno množino in kakovost vina in sadnega mošta; zapisovale naj bi vsako oddajo itd. Stvar je vseskozi nova, za preproste ljudi težka; saj nimamo še nobenega zakona, ki bi vseboval take zahteve na priprostega kmetovalca, kakor ravno predlagani zakon za vinski davek. Ravno kmetovalci so v tej vojski najhujše prizadeti; vojska dobi največ vojakov od kmeta. Kmetje so se v tej vojni morali največ truditi z obdelovanjem. Ako bo obdelovalec vinograda videl, da se ga le zatira, bo izgubil vse veselje do obdelovanja in naše narodno gospodarstvo bo uničeno. Novi zakon zahteva razna naznanila, zapiske, pta. Kako naj n. pr. priprosta žena, ki je sedaj sama doma, vsem tem zahtevam zadosti, da ne bi prišla v kazen? Vinogradnik bo moral večkrat ure daleč hoditi, da poda svoja naznanila, ali da odpre osebi, ki bo nadzorovala, kleti itd. Slabejša vina bodo v eni padla in s tem bodo prizadeti najbolj najrevnejši vinogradniki. Država bi morala skrbeti za povzdige izdelovanja, tu ga pa uničuje. Se bodo kmetovalci zapuščali rodno grudo, in se selili v mesto ali pa na tuje. Napravi več izpreminjavalnih predlogov, pred vsem, da se zniža davek in razlikuje med moštom in vinom; davek naj bo razmeren z vrednostjo vina, od vinskega mošta 8 K, od vina in drugih izdelkov 10 K; stalni znesek 18 K naj bi odpadel. Producentu naj bi se pustilo za rodbino, nastavlence, rokodelce in delavce za lastno porabo neobdačeno množino, in sicer najmanj 2 litra na dan in glavo; takozvani pikoliti in drožnato vino naj bi se od vsakega obdačenja popolnoma izločila in tudi ne vpoštevala v ono množino pijače, ki se oprosti davka. Večina je te predloge odklonila. Vendar pa so obveljali kot minoritetni predlogi za razpravo v zbornici. Obraca se posebno proti temu, da bi imela vlada pravico zapečatiti vse posode in orodje, brez katerih je izdelovanje pijače nemogoče; on predlaga, naj se ta določba črta iz zakonske predloge. Predlog ostane v manjšini, le toliko je vlada privolila, da ta določba ne velja za domačo produkcijo (bodenständige Wein- und Mosterzeugung). Pri kaz. določbah je v § 24 predloge, da so razni pregreški težki prestopki. Predlaga, da se to sploh črta. Črta se nato samo; težki. Akoravno so Čehi in Poljaki z nami glasovali, vendar smo ostali v manjšini, ker nekateri poklicani faktorji niso bili navzoči. Iz postopanja večine in vlade se vidi, da nimajo nobenega ozira do našega ljudstva. Popolnoma napačna je trditve, da bi bili naši kmetovalci in vinorejci vsled vojne splošno obogateli. Bogastva ni iskati med našim kmetijskim ljudstvom, ampak drugod in tam naj bi se iskala sredstva za saniranje državnih financ.“

Slovenski poslanec Brendič: „Letos kaže na Stajerskem tako slaba letina, da vinogradniki ne bodo pridelali niti za domače potrebe dovolj. Veliko vinogradov tudi ni obdelanih. Meščani, ki imajo po vinskih goricah vinograde, ne morejo dobiti delavcev, kajti hrane jim dati ne morejo, za denar pa nihče ne preda. Tudi kmetje ne bodo mogli dati vinogradnikom de-

lavcem hrano, ker je oblast vsa živila zaplenila in odvzela.“

Zid Kuranda je proti temu, da bi se davek odmerjal od vrednosti (10%) in predlaga 25 K od hl vina in zraven, naj se za dobo dveh let po končani vojski naloži še 35 K vojne doklade. Ako bi ta predlog ne obveljal, predlaga, da bi se lastnikom vinskih trgovin, ki bi smele imeti neobdačeno vino, dovolil pri določitvi davka 30% kupnine.

Nižjeavstrijec Mayer je proti predlogu Kurande. Njegova stranka je bila leta 1908 proti vinskemu davku, ki ga je vlada zahtevala. Takrat je ta davek vrgla ravno njegova stranka. Sedaj pa da so razmere take, da državi brez tega davka ni mogoče več obstati.

Soc. demokrat Renner je mnenja, da sedanji čas ni primeren za vpeljavo posrednih davkov. Zahteva, naj se, če se že vino obdači, naloži davek na pridelovanje, ne pa na uživanje, ker le potem bo država proti vsem državljanom enako postopala. Zakaj bi ravno pridelovalci vina ne plačali davka.

Slovenski poslanec Hladnik: „Davek 18 K za hl vina je previsok. V slabih vinskih letih razni vinogradniki na Dolenjskem vina niti niso tako visoko prodajali, kakor je sedaj davek sam. Sedaj ima vino res visoko ceno, ali to je nenaravno. Ako nastopijo redne razmere, utegne cena vina zopet pasti in novi davek bo dosegel le to, da bo vinogradnik le še bolj opuščen vinorejo, kakor že do sedaj. Stajerska je imela n. pr. v letih 1906—1915 vinogradov 28.968 ha, leta 1916 pa samo 17.239 ha; Dalmacija poprej 72.355 ha, sedaj 54.212 ha; Istra poprej 30.339 ha, sedaj 26.315 ha; Kranjska 10.056 ha, sedaj 9749 ha. Ako Renner trdi, da ne gre, da bi bila davščina na vino nekaj vedno spremenljivega, opozarja Hladnik na to, da je tudi sedanji vinski davek zelo različen po raznih kronovinah. Na Predaleškem se plača od 100 l vina K 2,12, na Kranjskem K 4,60. Še bolj različne so deželne priklade, od 60% na Stajerskem do 200% v Trstu. Predlaga, naj se izpusti beseda „najmanj“ 18 K od hl v § 2.“

Dalmatincec dr. Dulibič je proti stalnemu davku, ker je krivičen. Najboljše vino bi se lahko obdačilo, kakor najslabejše. V Dalmaciji so bila pred vojno boljša vina po 48 K hl, slabjša po 16—24 K hl. Se pridruži predlogu Hladnikovem.

Kolischer predlaga, naj bi ostalo polvino neobdačeno in da se tudi od drugih vin, ki niso od vinske trte, torej od sadjevega, grozdicevega vina itd. plača davščina 10% vrednosti, najmanj pa 3 K od 1 hektolitru.

Odsek sprejme davek 10% od vrednosti, najmanj pa 18 K od hl. Davek na polvino se opusti; davek na sadno vino se sprejme po predlogu Kolischer. Pri vinskih trgovinah naj se dovoli zadržugam 30% popusta od nakupne cene in zasebnikom 25% popusta pri določitvi davka.

Poslanec Roškar posebno ugovarja, da bi se moralo plačati razven davščine še 2 K od hl za nadzorovanje in pregledovanje, toda večina je sprejela vladno predlogo.

Po zakonskem načrtu lahko dobe občine pravico nadzorovati in pregledovati vinske kleti in vlečejo zato tudi dotično pristojbino 2 K. Ako bi pa občine tega posla ne izvrševale v redu, se jim lahko ta pravica odvzame; potem za dobo treh let dotična občina ne more priti več do te pravice. Po predlogu poslanca Brendiča se določi samo doba dveh let.

Proti predlogu poslanca Roškara, da se pusti 2 l na dan in osebo neobdačena, je obveljal predlog poročevalca, ki pravi, da vlada v izvršilnih predpisih določi, koliko sme vinogradniku ostati neobdačenega vina za domačo pijačo.

Zlasti veliko se je govorilo o zahtevi, da mora vinogradnik zapisovati, koliko je pridelal vina, koliko prodal, koliko porabil itd. Govorili so o tem Jarc, Roškar, Dulibič, Hladnik, Glabinski; a predlog je obveljal.

Veliko je bilo govora tudi pri § 12, ki govori o kletah, v katerih je lahko neobdačeno vino (Freilager).

Hladnik je povdarjal, da taka prednost silno škoduje malim gostilničarjem. Ti bodo morali plačati vinski davek že pri nakupu, med tem ko lastnik kleti, v kateri bo imel neobdačeno vino, ne bo plačal davka, dokler ne proda vina. Vinogradnik bo raje vino prodal takemu, ki bo rekel: Če meni prodaš vino, ne pride v tvojo klet nikakoršen pregledovalec, ali nadzornik. Ravno to določilo bo krivo, da bodo s časom veliki vinski trgovci vso vinsko trgovino otegnili na se, ali da bodo velike banke prišlele trgovati z vinom. Veliki vinski trgovci bodo lahko uporabili trust, vinske cene bodo poljubno določali tako pri nakupu kakor pri prodaji. Vsled tega bodo trpeli tako vinogradniki kakor pivci. Predlaga, naj se dovoli samo zadržugam kleti z neobdačnim vinom. Pritrdili so temu tudi drugi, kakor n. pr. Seidel in Mayer, a nazadnje le sprejeli poročevalčev predlog, ko je vladni zastopnik izjavil, da bodo posebne zahteve stavili tistim, ki bodo prosili za dovolitev neobdačenih vinskih kleti, da pa mora biti radi vina iz Ogrskega taka ugodnost za trgovce, sicer bi se vinski trgovci izselili na Ogrsko in od tamkaj z Avstrijo kupovali.

§ 15 predloge je dosegel Roškar, da je bilo sprejeto: Pri vinogradnikih se ne bo zapečatilo orodja, ki je potrebno za izdelovanje vina, kadar se ne bo razlo, ampak samo pri tovarniškem izdelovanju vina, med ce itd.

Pri zadnjem paragrafu je bil odklonjen dr. Dulibičev predlog naj bi zakon za deželo, ki so spadala v vojno okrožje, ne veljal za dobo do dveh let po sklenitvi mira. Da predlog se nekateri s posmemom pobijali.

Poslanec Roškar je bil vsled tega hud in je v nekaterih mestih izjavil, da hoče zahteva, naj vlada z

vsemi mogočimi sredstvi skuša vinorejo povzdigniti. Za to resolucijo bi vsi glasovali in je bila precejšnja poparjenost, ko je poslanec Jarc svojo resolucijo umaknil. Sprejel jo je za svojo nemški poslanec Licht, nakar je bila enoglasno sprejeta.

Francosko bojišče.

Čeprav so se nemške armade umaknile na takozvano Hindenburgovo črto, ki je baje zelo močno utrjena, se še vedno nadaljuje velenofenziva četverosporazumovih armad na celi fronti od belgijskega mesta Ypern notri do južnovzhodno od Verduna ob francosko-lotaringijski meji. Nemške armade so se morale umakniti na dveh delih fronte in sicer pri mestu Havrincourt ob kanalu La Bassee severno od mesta Arras ter južnovzhodno od Verduna pri mestu St. Mihiel, kjer so morali prepustiti ameriškim četam, ki se bojujejo na tem delu fronte in ki hočejo iztrgati Nemcem obe deželi Alzacijo in Loreno ter ju podariti Francozom, precejšen kos zemlje. — Stiri milijone ameriških čet je sedaj baje na potu iz Amerike v Evropo.

Italijansko bojišče.

Ze delj kakor tri tedne napoveduje sovražno časopisje, da prične Italija z novo ofenzivo proti Avstriji, za katero se temeljito pripravlja. Dne 16. t. m. so Italijani napravili napade na široki fronti med Piavo in Brento ter v gorovjih Solarolo, Perlica in Saso. Dne 17. t. m. zjutraj so pričeli Italijani po daljšem bobnečem ognju s splošno ofenzivo. Srditi laški napadi so bili odbiti na celi fronti. Amerika je baje poslala večje število čet Italijanom na pomoč; imamo torej zopet pričakovati delj časa trajajočih in hudih bojev.

Na drugih bojiščih.

Na macedonskem bojišču vzhodno od Bitolja so vsplameli novi boji med francosko-srbskimi in avstrijsko-bolgarskimi četami. Po hudem artilerijskem ognju so francosko-srbske divizije zasedle bolgarsko-avstrijske postojanke Sokol, Dobropolje in Vretenik. Avstro-bolgarske čete so se umaknile v smeri proti severu. — Na turških bojiščih novi boji v Palestini severno od Jeruzalema ob cesti Nablus—Jeruzalem ter ob reki Jordan. Angleški napadi se baje bili odbiti.

Razne politične vesti.

Zasedanje drž. zbora odlagajo od dne do dne. Prvotno se je reklo, da bo sklican državni zbor za dne 24. septembra, potem dne 1. oktobra in sedaj pišejo listi, da se bodo seje pričele še le v drugi polovici oktobra, da dobi tako na eni strani finančni minister dovolj časa za sestavo od strank zahtevanega podrobnega finančnega (davčnega) načrta in da se na drugi strani ugoti željam kmetijskih poslancev, ki hočejo biti v času najnujnejših jesenskih poljskih del še doma. Mnogi poslanci so pa mnenja, da je zopetna odgoditev v zvezi z zunanje-političnimi dogodki, zlasti z Burianovim mirovnim pismom. Ako se to naziranje potrdi, bodo trajale državnozbornske počitnice tako dolgo, dokler ne bo znan končni uspeh mirovne poslanice. Splošno se namreč pričakuje, da se boče razvila pri otvoritvi jesenskega zasedanja državnega zbora važna in velika politična razprava. Ker bo ta na vsak način vsebovala tudi mirovno vprašanje, bi se ji rada vlada izognila, dokler ne bo popolnoma pojasnjen zunanje-politični položaj, ustvarjen po Burianovem mirovnem pismu. — Novejša poročila pa pravijo, da bo državni zbor sklican za 1. delegacije pa za 15. oktobra.

Vlada se še vedno ni spametovala. Slovane draži, kjer le more. V Ljubljani je odstavila poštenega Nemca ravnatelja realke Cora. Na njegovo mesto je imenovala zagrizenega Nemca Swoboda. Na Češkem ugoti Nemcem v vsaki se tako neopravičeni zahtevi. Sedaj bo baje odvzela Čehom večino v deželni upravni komisiji in bo imenovala še dva Nemca v njo. Ustanovila bo s 1. oktobrom dvoje nemških okrajnih glavarstev: v Pragi in v Litomericah. Vlada draži Slovane, kjer le more in se ravna po starem receptu: Nemcem groš, Slovanom pa knof. Kako se to sklada z mirovno ponudbo? Saj je avstrijski vladni monarh znano, da so Amerika, Anglija in druge sovražne države le tedaj pripravljene skleniti mir z nami, če bodo uživali vsi narodi v naši državi enakopravnost in če se jim da popolna samostojnost.

Znamenje, da se bliža Jugoslavija, smo opazili tudi na mariborskem magistratu. Zadnji ponedeljek je bil nekaj časa nabit na stebri mariborske mesine hiše tudi naslednji slovenski napis: „Juter toreg se dajo vun Petroleumkarten od 9—11 Uhr.“ Čez napis je nekdo zapisal z modrim svinčnikom: „Heil Jugoslavien in deutschen Stadt Marburg!“ (Heil Jugoslavija v nemškem Mariboru!)

Poljski ostanejo naši. V Tarnovu v Galiciji je imela poljska ljudska stranka shod, na katerem je sklenila: Z ozirom na to, da dobi poljski narod pomoč pri slovanskih narodih, priznavajo Poljaki potrebo sporazume in tesnega stika s slovanskimi brati.